

TRANSILVANIA

FÓIA ASOCIAȚIUNEI TRANSILVANE PENTRU LITERATURA ROMÂNĂ ȘI
CULTURA POPORULUI ROMÂNŪ.

NrulŪ 11. SIBIIŪ, 15 NOVEMBRE 1892. AnulŪ XXIII.

George Sion.

Diarele de dincolo și anunciele de jale ale onorabilei familii ne aducŪ trista novelă, că iubitulŪ nostru poetŪ și literatŪ, vechiulŪ membru alŪ Academiei române, nobilulŪ patriotŪ *Georgiu Sion* a încheiatŪ viețta sa pămენტescă la 1 Octobree a. c. în etate de 71 ani.

AnunciulŪ funebralŪ este celŪ următoriuŪ :

Elisa Sion, Florica și Eug. Voinescu, Marica Sion, Catinca MihailŪ, Maica Agafia Sion și Maria Sion,

Familiile: *Sion, Schina, Mărculescu, Dimitrie Giani, Fănuțta și Iatropulo*, aŪ durerea a Vē face cunoscută încetarea din viețta a prea iubituluiŪ lorŪ soțŪ, tată, frate și vērŪ :

George Sion,

membru alŪ Academiei Române,

încetatŪ din viețta la 1 Octobree, în vērstă de 71 ani.

Ceremonia funebră va avea locŪ Vineri 2 Octobree, la 3 ore p. a., în biserica Sf. George-nou, de unde cortegiulŪ va porni la CimitirulŪ ȘerbanŪ-Vodă (Bellu). —

George Sion se trage dintr'o familiă boerescă din Moldova, comuna Hărșova, județulŪ Vaslui; după tradiționea familiară strămoșulŪ seu a fostŪ unŪ hanŪ tătareșcu, anume DemŪr

Gherei, carele sub domnia lui *Stefanū celū Mare* a priimit botezulū și prin căsătoria cu o nepotă a aceluia s'a legat cu cinar cu Domnitoriulū Moldovei.

Datū mai întâiū, după obiceiulū timpului, la parte grecească, tinerulū Georgiū Sionū în curëndū se puse cu totū deadinsulū pe studiulū limbei și literaturēi române. Însă după una greutate veni alta: loculū limbei grecesci ilū cuprinsese acum în mare parte cea francesă, și trebuia încă unū avëntū puternicū, până când în țera sa, în casa sa limba română se pōtă ocupa loculū de onōre, ce i se cuvine totdeuna și în tōte împregiurările. Nu puținū contribuī la acestū avëntū și tinerulū *Georgiu Sion*, manifestândū în chorulū junimeī însuflețite prin cuvëntū și faptă simțemintele inimeī sale, că pe lângă tōtă stima, ce datorimū limbilorū culte și universale,

„Ce-ī străinū nu se lipesce

„De sufletulū meu:

„Vorbiți scrieți romanesce

„Pentru Dumneșeu!“

La mișcările liberale din 1848 participă și tinerulū poetū și literatū; de aceea fū esilatū. Trecëndū în Transilvania, participă la adunarea națională din *Blajū*, apoi trecū în *Bucovina*, unde împreună cu toți Romāniī de bine află priimire la onorabila familiă *Hurmuzachi*, totdeuna și pretutindenī însuflețitū de cea mai curată iubire cătră țera sa, cătră poporulū seu.

Reīntornândū în patriă, elū ocupă sub ministeriulū *George Cuza* postulū de șefū de birou la Iași, purtândū oficiulū acesta modestū cu pricepere și probitate de caracterū.

Îndată ce societatea literară deveni societate academică, anulū 1868, Sion se făcū membru alū aceleia; în discursulū seu de recepțiune, conformū aplicărei sale firesci, descrie vieța fabulistulū Alexandru Donici, căruia în curëndū se făcū și următorilū, cultivândū până în anii din urmă ai vieței sale acestū terenū alū poesiei. Una din ultimele scrieri ale lui

aă fostă „101 fabule“, publicate în ediție poporală chiară în cursulă anuluiă curentă.

Trecendă din Moldova în Muntenia, Sion a publicată în Bucuresci „Revista Carpaților“, pusă în serviciulă politică și culturală ală țerei. Încătă a conlucrată elă alătorea cu contimpuranii seă la desceptarea spirituluiă națională, la unirea principateloră, la alegerea lui Alexandru Ioană I., la aducerea unuiă principe străină, la consolidarea internă a țerei, la nutrirea și întărirea simțemântuluiă națională și în fine la proclamarea regatuluiă, aparține istorieiă politice. Dar privindă la activitatea lui *literară*, cu plăcere constatămă, că tôte aceste progresse și elă a conlucrată a se prepara și a se serbătoră. Acésta ȳ aduse stima și iubirea poporuluiă se; ba unele din inspirațiunile lui poetice, precum: Limba română, Mirele României, Ambulanța și altele aă devenită cânturiă iubite ale poporuluiă română din tôte părțile, încependă chiară dela tinerimeaă scolară.

Scrierile măi însemnate ale lui Georgiu Sionă sântă în ordine chronologică următorele: Mórtea lui Socrate, de Lamartine, și Ceurile de mulțemire (1847 și 1848), Misanropolă după Molière, Zaira după Voltaire, Întemplările baronului Münchhausen, Din poesiile mele, Suveniră de călătorii în Basarabia, Safira pétră prețioasă (1850—1857); Istoria generală a Daciei, după Dionisiă Fotino (1860), Istoria Țerei Românesci, după frați Tunusli (1863), ambe traduceri din grecesce, Fabule, Influența morală, comediă. La Plevna, dramă premiată de Academiă.

În timpulă din urmă lira poetuluiă suna măi rară și numai la anumite ocațiuni; dar viua lui participare la ședințele și lucrările Academiei, precum și versurile satirice, cu puține luni înainte de mórtea sa guvernătoruluiă Bucovinei Contele Pace, dovediră, că nu e străină de nimică măi însemnată, ce se petrece în mijloculă poporuluiă nostru. Ba când în anulă espirată ne areta nouă celoră măi străini de pe balconulă Academieiă cupolele Bucuresciloră, și făcea asemenare între Bucuresci și Iași de acum și cei din copilăria sa, și între

regatulă de astăđi ală României și principatele Moldova și Muntenia de pe atunci, fața lui se lumina ca a unui tineră, și însufleșirea lui pentru mărirea patriei sale lăsă în inimele năstre împresiunile cele măi plăcute.

În fine caracterulă celă modestă, dar firmă, integru și onorabilă ală adormitulă îi asigurară stima tuturoră celoră ce l'ău cunoscută. Între acestia ne numerămă și noi cesti de dincăce, și în specială membrii Asociațiunei transilvane, ale cărei întruniri de repeșite ori le a îmbucurată cu preșța sa. Și ceea-ce a cãntată în una din poesiile sale despre *Seraculă fericită*, carele đice :

„Pe buza mea minciuna n'a jocată,
Pre nici ună dreptă eu nu amă defăimată,
Nici ună omă n'am fostă înșelătoră,
Și 'n țera mea nu amă fostă trădătoră.
De-și seracă, de sôrte-să mulțemită;
O maica mea, câtă sum de fericită!“

fă-ne iertată, întru pia lui memoriă, a aplica și la dănsulă.

Acum fiindă chieimată și tu, bravă pioneră ală culturei, după cuvântulă biblică la părinșii tei, odichnesce în pace; căci ochii tei și ai tuturoră contimpuraniloră tei vėđură mântuirea poporului nostru, Academia română va eternisa și numele teu, și următorii vostri ai mergătoriloră înainte voră continua cu devotamentă opera văstră!

Z. Boiu.

APELE NÓSTRE.

Disertațiune de Silvestru Moldovană, ținută în ședința I. a „Asociațiunei transilvane“ la 15/27 Augustă a. c. în Sibiiă.

Transilvania seú Ardealulă, iubita năstră țeră, putemă đice că este o carte plină de tablouri, alcătuite de mâna măestră și neîntrecută a naturei; n'avemă decâtă să întărcemă foile din acéstă mare și minunată carte, ca să ni se înfășezeze unulă după altulă tablourile cele măi frumăse, măi pitoresci, măi romantice, tablouri vii și încântătoare, cari delectăză ochiulă

și spiritul îl transportă în acel stadiu de fericire, ce cuprinde pe om la privirea frumosului, sublimului.

Într'adevăr țera noastră cuprinde în sinul său tot felul de frumuseți admirabile de ale naturii; la tot pasul, de pe vârful fiă-cărui deal se colnică, la fiă-care cotitură de râu, pe dealuri, ca și pe șesuri, pe culmile de munți cele mai înalte ca și prin văile adânci se înfățișează ochiului uimită priveliști, panorame, cari de cari mai frumoase și mai atrăgătoare.

Ici ni se deschide o vale plăcută udată de un riuleț, ce învârtă roțile unei mori, o vale, care prin caracterul său de blândete pare a ne invita la sine, eată un tablou idilic atrăgător. În altă parte un părau de munte viguros se aruncă peste pârțile de stâncă, ce-î stă în cale, și formeză o frumoasă cască, care conturbă tăcerea codrului secular prin murmurul său. Colo vedem stânci uriașe și bizare, cu cotele lor pleșuve și prețipite, cari sânt brezdate de torenții de ploie, și prin a căroră crepătură vulturii falnici își au sălașurile. În altă locă vom sta uimiți pe țermul unui râu, privind cum și-a croită cale printre stânci și cum se aruncă de vale cu furie sălbatică și cu zuzetă asurđitoră, prin care se pare că amenință cu răpire și nimicire stâncile și bolovanii, ce-î staă în cale. Mai departe vom admira de pe vârful cutărui deal șesul, ce se estinde la picioarele noastre, încungiurată de dealuri, ca un amfiteatru uriaș, împoporată cu sate și brezdată de riulețe și pârăie, cari se par a fi cărări argintii prin verdeta predominantă a câmpului.

În altă parte ărăși ne vom opri cu admirare la pôlele unui puternic colos de munte, cu piscuri falnice și cu cotele-î prăpăstioșe, acoperite cu păduri străvechi și uriașe, prin cari ursul este domn stăpânitor. Dacă apoi urcăm atare pisc, afară de privirea largă, ce ni se deschide până în ceta depărtărei, vom fi adese surprinși, zăbindă la pôlele lui, în fundul vălei, câte un frumos lacu de munte se ieză, cu fața liniștită, în care se reoglindeă bolta azurie a cerului și din apa căruia se adapă ciutele de munte. Apoi se lăsăm neamintite mul-

țimea mare de peșteri, ce se afundă în adâncimile pământului, ghețarele noastre, pasurile, cari ca nisce brezde uriașe despart munte de munte și mijlocesc comunicația între văi și crepăturile de dealuri, pe cari poporul le numesce „chei“, cu păreți de stânci prăpăstioase și percurse de obicei de câte un părau, cari ne pun în uimire și ne însufflă respect prin grandiositatea lor?

Aceste și multe altele asemenea lor sunt elementele, cari, într'un loc aședate în grupare poetică, într'alt loc resfirate și amestecate în disordine caprițioasă, schimbându-se mereu una cu alta, alcătuiesc configurația esternă a pământului patriei noastre și sunt împodobite adese de creațiuni gigantice omenesci, de mine și resturi de turnuri și alte întărituri vechi, cari deși sunt mute, ne șoptesc tainic despre faptele eroice ale străbunilor, fapte cari petrund în derăpt prin seculi și se perd în trecutul legendar.

Astfel ni se presintă ochilor pământul țerei noastre; dar noi ardelenii, cari privim dîlnic frumșetea lui și suntem dedați din copilărie cu ele, stăm liniștiți în fața lor, pe când streinii sunt încantați și plini de admirațiune pentru atâtea, putem dice, cap d'opere ale naturei, ce le găsim la tot pasul în Ardeal. Paget dice, că dora nu există țera fără de frumșetea de ale naturei, „dar“, continuă el, „n'am vădută nici când o țera, care se fie în întregul ei o frumșete, precum este Ardealul;“ ear Bălcescu al nostru în istoria lui Mihai Vodă Vitezul, făcend un tablou marcant despre Transilvania, — între altele dice, că ea este „o țera mândra și binecuvântată între toate țerile sémenate de Domnul pre pământ; ea sémene a fi un mareț și întins palat cap d'operă de arhitectură, unde sunt adunate și aședate cu mândrie toate frumșetele naturale, ce împodobesc celelalte ținuturi ale Europei, pe cari cu plăcere ni le aduce aminte“.

Scopul meu aci nu este a descrie toate aceste rarități și frumșete, ci ve voi atrage atențiunea numai asupra unora din ele, asupra acelor, cari sunt aședate pe văile și

țermii apelorū nóstre, pentru-ce vĕ cerū îndulgența pe câteva momente.

Țĕra nóstă, ca tóte țĕrile muntóse, este bogată în ape, cu deosebire în ape curgătóre; afară de riurile mai mari, în tóte părțile dămū de unū însemnatū numĕrū de riulețe, pĕraie și isvóre, așa că nu este vale, nu este șesū s'au strimtóre de munte, care sĕ nu fie udată de vre-unū pĕrăuaș, de vre-o vĕlică sĕu sĕ nu-și aibă isvorulū. Apele sūntū acele, cari înfrumșĕză cu deosebire pĕmĕntulū țĕrei nóstre; ele dau vĕilorū și șesurilorū vivacitate, și ele sūntū podóba lorū, făcĕndu-le vii și atrăgătóre. Sĕ cercetămū decĭ pe unele din ele.

Colo la răsăritū, unde munții noștri hotarnici își înalță falnicele lorū piscurī, din ramurile unū și aceluiași munte, isvoresc cele dóuĕ riurī de frunte ale nóstre: Mureșulū și Oltulū. Acĕstă împregiurare a datū nascere unei frumoșe tradiții despre originea acestorū dóuĕ riurī. Se spune adecă, că odinióră Murĕșulū și Oltulū au fostū doi feciorī de împĕratū voinicī și sdravenī, ca brađii din acesti munți. Tatalū lorū, împĕratulū, mergĕndū sĕ se oștĕscă împrotiva dușmanilorū, pe cândū ei erau încă în légănū perī fără de urmă, ear cei doi copii, după-ce crescuseră mari, se hotărīră a pleca în lume se'lū caute. Mama lorū împĕrătĕsa, după-ce tóte încercările de a-i îndupleca sĕ nu o pĕrăsĕscă, i-au fostū zadarnice, le-a datū svatulū, sĕ fie totū la olaltă și sĕ nu se despartă nici când, ca astfelū mai ușorū se póta da pieptū cu greutățile lumei. Feciorii plecară. Dar abia se depărtară din préjma curții părintesci, cândū eată! Oltulū, mai sprinten de fire, strigă fratelū seu Murĕșū, care mergea mai încetū și cum-pĕtatū, sĕ-și grăbĕscă pașii, ear apoi apucă repede printre stânci, despărțindu-se astfelū unul de altulū. Și despărțiți au rĕmasū până în ziua de ađi, deóre-ce împĕrătĕsa, care privia în urma fiilorū sei de pe vĕrfulū unū munte, vĕđĕndū, că s'au despărțitū și voindū sĕ-ī oprĕscă în cale, le atinse urmele cu unū bĕțū fermecatū, ce-lū avea dela o babă vrăjitóre.

Dar ce să vezi? cei doi feciori de împărat se schimbă într-o clipită de ochi în două râuri curgătoare cu isvor nesecat, întocmai ca lacrimile mamei doioase după fiii ei perduți. Astfel ne spune tradiția, că s'a născut aceste două râuri: unul, Oltul mai aprig și vehement, celalalt, Mureșul, încâtva mai lin și mai domol.

Mureșul se îndreaptă întâiu spre nord, prin platoul Giurgeului, care este unul dintre cele mai înalte și frumoase platouri ale noastre. În colțul nord-vestic al lui, între Șermeș și Toplița, Mureșul se îndreaptă spre vest și străbate prin munți, prin o vale sevă strimțore lungă și îngustă, în părțile interne ale țerei.

Acastă strimțore, pe care, și-a tăiat-o râul în luptă continuă de mi și mi de ani cu stâncile vrășmașe lui, ține până la gura Bistreii, din sus de Deda, în lungime cam de 50 km. și este în întregul ei de o frumșeță admirabilă. Dela Toplița în jos valea se strimțeză, așa că în multe locuri numai pentru alvia Mureșului este loc, ear șoseua, care însoțesce râul, se a trebuit să fiă tăiată în stâncă sevă i s'a făcut loc în alvia prin umplătură măiestrită. De ambele părți se înalță coste de munți prețipișe, acoperite cu păduri de fagi și brați; cu cât străbatem mai la vale, cu atât peisagiurile devin mai interesante. Cu deosebire este frumoasă valea între Ilva și Răstoșnea.

Coste de munte și stâncile de formă deosebită, așezate și grupate caprițios, dau vălei un aspect de totu romantic și variat. La totu pasul, la fiă-care cotitură ni se înfățișează privelisc nouă, care de care mai frumoasă. Ici dăm cu ochii de o grupă fantastică de stânci, mai la vale aflăm o stâncă, care stă singuratică, ca o sentinelă uriașă, apoi érași alta, ce pare în totu momentul a cădea în apa riului, și pe lângă aceste coste de munților se înalță prețipișe, și acoperite cu brădetu desu, încatu pară a fi nisce păreți uriași plini de verdeță; din când în când privirea ne pătrunde în câte-o vale la-

terală, unde zărimă adese ferestraie, ce sîntă mánate cu re-
peđiciune de sêlbaticile riulețe de munte.

Pe la pólele acestorú stânci apoi curge Mureșulă la vale,
cu murmurú causatú de resfrángerea valurilorú sale de stânci
și de bolovanii de trachit, ce'i alcătuescú alvia. Elú forméză
în unire cu romantica sa împregiurime unú ce întregú, unú
tablou încântătorú alú naturei, așa că acéstă strimtórea a Mure-
șului în privința frumsetilorú pitoresci este una dintre cele
dântáiú regiunii alpine ale țerei nóstre.

În strimtórea acésta se încarcă cu șindile, scândurii și lemne
mií și mií de plute, cari plutescú pe Murేశú în josú până la
Zamú și mai departe. De pe aici se espedéză pe anú cam
la 16,000 de plute, pe cari se transpórtă în Ungaria la vre-o
2 milióne de scândurii, 3 milióne de șindile și mai multe mií de
bucăți de lemne pentru edificii. Plutăritulú la noi mai estinsú și
mai înfloritorú este pe Mureșú. Emporiulú plutăritului și alú
negoțului de lemne este Toplița, așezată la capétulú din susú alú
strimtórei. Lemnele se taie în pădurile estinse, ce se află spre
nordú, pe munții Pietrosú și Călimanú și se aducú pe párae și
riulețe în vale la ferestraie, cele mai multe la Toplița. De aici
apoi se espedéză pe plute. Vara, când plutaria e în toiulú ei,
se vedú lunecândú pe Mureșú în josú plutele cu miile, ear pe
țermi dealungulú, în depártare mare dela Toplița în josú, se
află mií de ómenii ocupați cu încheierea și încárcarea pluteilor.
Acésta ne ofere o privelisce poetică și contribue óre-cum a
ridica și mai multú frumseța peisagiurilorú romantice, ce ne
încungiură.

Pe la Deda ramurile munților se micescú și se prefacú
în dealurii: de aici în josú în părțile interne ale Ardealului,
valea Murేశului este încuadrată de coline și dealurii acoperite
ici colo cu vii, pădurii și rádiurii. Ea este împoporată cu sate
dese și cu orașe, și páméntulú îi este fórte roditorú. Liveđile
și arăturile din „vatra Murేశului“, cum đice poporulú, sînt
vestite pentru productivitatea lorú. Dela Deda în josú valea
se lărgesce, și ochiulú se delectéză, privindú în depártare

spre nordü și vestü piscurile de munți, ce mărginescö orizonulü. La Reghinü suntemü cuprinși de regiunea plăcută, ce ni se înfățișeză. Orașulü este așezatü pe cösta unei coline, ce se înalță linü din valea rîului și este încungiuratü spre sudvest și nordost de coline și dealuri, acoperite cu vii, pomëturi și în parte cu păduri, ear la póelele colinei se estinde valea largă a Murëshului, preste care dincolo spre ostü se zărescö în cęta albăstrie munții Gurghiului și spre nordü, pe Murëshü în susü, ramuri de ale muntelui Pietrosü, — unü peisagiu de țeră fórte plăcutü. La Reghinü ca și la Toplița negoțulü de lemne este înfloritorü. Aici se varsă în Murëshü rîulü Gurghiu și din josü de Oșorheiu Miraciulü, ear pe țermulü dreptü se estinde Cămpia. Pe la Vidraseu Mureșulü începe a'și perde caracterulü seu de riu de munte vehementü și răpitorü; cäderea apעי este din ce în ce totü mai mică, și cursulü seu devine linü și mäiestosü. Cămpia se estinde spre vestü, până unde se varsă în elü Arieșulü, frumosulü riu alü munțilorü apusenï. Aici de pe dealurile dela Ciuci ni se deschide o privelisee frumösă asupra văilorü largi și plăcute ale Murëshului și Arieșului, ce se împreună aici.

Maï în josü pe Murëshü se află Uióra, vestită, precum scimü, pentru băile de sare. În acestü locü s'a scozö sare din timpurile cele mai vechi; Romanii încä aü avutü aici mine de sare, ear minele de ađi se cultivă dela finea secolului trecutü. Murëshulü însö totdeuna a amenințatü minele cu inundare. Romanii și le-aü scutitü cu valuri de pämentü mari; ear acum au fostü scutite așa, că Murëshulü aü fostü condus (în 1859) în o nouă alvie (canal) mai departe de ele, și totodată s'a construitü în jurulü sărăriilorü o stolă periferică în lungime de vre-o 700 metri, în care se scurge apa de plöie, de care asemenea suferiaü minele, și de aici se scöte cu ajutoriulü pumpelorü. Înainte de a fi construită la noi calea ferată, sarea dela Uióra se transporta pe Murëshü în Ungaria, pe năi construite anume pentru acestü scopü la Parteș, lângă Alba-Iulia.

Atunci Murేశulă dela Uióra înjosă era navigată cu năi de sare; acum navigațiunea a încetată, și sarea se transportă pe calea ferată.

Dela Uióra în josă spre Aiudă, Murేశulă se îndreaptă spre mēdăđi și își ține direcțiunea acēsta până dinjosă de Vințul inferioră. Pe la Mirăslău valea se lărgesce și de aci în josă ne ofere panorame încântătore. În stângă se estindă dealurile de pe Tērnave, în drēpta se înalță ramurile munțiloră apusenă, ear în fața noastră departe spre sud se vedă colorați albăstriu munții sudici dela graniță. Cōstele dealuriloră sânt acoperite cu păduri și în parte mare cu vii, fiind vieritulă în părțile acestea în stare înfloritore. Din mijloculă șiruriloră de dealuri în drēpta se înalță împunătoră unele piscuri și stânci de forme pitoresci, precum este colțulă Trăscăului, apoi Piatra Cetei, Vērfulă Caprei ș. a., cari sântă cele mai înaintate posturi ale munțiloră apusenă spre lăuntrulă țerei. Asupra loră avemă fōrte frumōsă privire de pe dealurile și colinele, ce mărginescă valea de a stânga începēndă dela Gombaș, de pe înalțimile dela Pagida, Cimbrud, S. Craiu, Căpud ș. a., de unde ni se înfățișeză cele mai frumōse și variă panorame. Din munții apusenă se varsă multe rīulețe în Murేశă, între cari mai mari sânt: Valea-Geoagelului, Valea-Galdei și Ampoiulă, pe văile cărora unde predomină dealurile vărōse dămă de chieă și stânci de forme pitoresci și de regiuni romantice; în stânga se varsă în Murేశă Tērnavele împreunate, și din josă de Alba-Iulia rīulă Sebeșă, ună rīu de munte din munții Sebeșului.

La Alba-Iulia este așezată pe țermulă Murేశului prediulă Partoșă, care acum este o stațiune principală a plutașiloră, ear odiniōră era emporiulă navigațiunei pe Murేశă; aici se construiaă năile pentru transportulă sărei și se descărca în magazine o cantitate de sare, destinată pentru părțile sudice ale Transilvaniei.

Dela Vinț în josă Murేశulă se îndreptă spre sud-vest și vestă; valea lui de aici mai departe este plină de frumșei și de panorame încântătore, cu deosebire de pe la Uroiă și Deva în josă,

unde dealurile îi strîmteză valea și alcătuesc a două strîmtóre seu pasu alu Murășului, prin care riul străbate din internul Transilvaniei pe șesul Ungariei.

Pe țermul seu stângu se estinde, până la Orăștie, micul, dar frumosul șesu Câmpul pânei, unde ardeleni sub conducerea lui Stefanu Báthori și ajutați de Pavelu Chinesul au raportat în 1479 o victorie strălucită asupra Turcilor. Dincolo de Murășu, pe țermul se u dreptu, se înalță dealuri, ramuri sudice de ale munților apuseni, de pe cari ni se deschid priveliști frumoșe asupra împregiurimei. Astfel avem o frumoșă panoramă de pe vârful Măgurei, lângă Cigmău. Spre sud vedem estindendu-se Câmpul pânei, mărginit de munții Orăștiei și ai Sebeșului; spre sud-vest privirea ne pătrunde în valea romantică a Streiului, ear pe Murășu în susu zărim în depărtare vârurile zidirilor din cetatea Alba-Iuliei.

La Uroi se varsă în Murășu Streiul. De aci în jos se începe pasul Murășului, care din timpurile cele mai vechi a fost o însemnată cale de comunicație între Ardealu și șesurile Ungariei. În drepta se estind ramuri de ale munților apuseni și de ai Zarandului, în stânga dealuri păduröse, în dosul cărora se înalță munții Hațegului. Josu șerpuesce linu și măiestosu Murășul, prin o vale când mai îngustă cându mai lată, cu sate dese și pline de ruine și reminiscențe istorice vechi, tablourile variază și se schimbă la fiă-care cotitură a vălei; de pe fiă-care vârful de dealu ni se presintă 2 peisagiuri variate, unul mai frumos decâtu celalaltu.

De pe „dealul Uroiului“ ni se deschide o privire încântătoare atât în valea Murășului, câtu cu deosebire în valea Streiului, mărginită de două părți de dealuri păduröse, ear spre sud de frumoșii munți ai Hațegului, în mijlocul cărora se înalță între alte piscuri puternica piramidă ciuntată a Retezatului.

Pe dealul Uroiului se află și unele resturi străvechi de cetate. Tradiția ne spune, că cetatea acésta, dimpreună cu cea a Deve și cu scaldă dela Călanu, din valea Streiului,

scobită în stâncă, au fost construite într'o singură ȃi, fii-care de cãte o fatã de uriaș, cari erau sorori, dar deore-ce fata, care a zidit cetatea Uroiului, a luat numele lui Dumneșeu în deșertu, preste nôpte cetatea ei a fostu nimicita de unu viforũ, așã cã abia i se cunôsce ici-colea urma, pe cãnd celalalte dõuẽ alcãtuirĩ, deșĩ ruinate, sustau pãnã în ȃiua de aȃi.

Mergẽndũ mai în josũ, încã din depãrtare zãrimũ dealulu Deveĩ, cu împregiurime frumõsã, care are încãtva asemenare cu poziția și împregiurimile Grazuluĩ din Austria. Elũ este încununatũ de frumõse ruine de cetate.

De aici avemũ o privire de totũ frumõsã în valea Murẽșuluĩ, pe ea în susũ pãnã la dealulu Uroiuluĩ, spre sud se vedũ în depãrtare piscurile munȃilorũ Hațeguluĩ și Paringuluĩ, ear spre nord vedemũ bãieșile cu Sęcãrãmbulũ, așezatũ într'o poziție poeticã între stãncĩ, pe vêrfulu cãrorã se aflã bisericile satuluĩ, și mai departe pãnã la colosulu de stãncã Vulcanũ.

Între Uroiũ și Deva, la Banpotocũ, se aflã o cascãdã de 25 m. înãlțime, alcãtuitã de unũ pãrẽu ce vine spre Mureșũ, ear din josũ de Deva la Vițelũ se aflã ruinele unei cetãți romane. Lãngã hotarũ este Zamulũ, însemnatũ pentru negoșulu mare de lemne, ce se face aci.

Plutașii, cari vinũ de pe la Toplița, de obiceiũ aci 'și vënd marfa și apoi se întorcũ acasã. La Zamũ pãrãsesce și Murẽșulũ țera nõstrã.

Mureșulũ curge dela nordost spre sudvest și astfel departe Transilvania în dõuẽ pãrți mari, una nordicã și alta sudicã. Elũ este rĩulũ nostru celũ mai mare și aprõpe jumetate din rĩurile și pãraele nõstre își împreunã valurile lorũ cu ale lui. Cursulũ seu ține pãnã la hotarulũ țerei 70 ore, ear lãțimea e diferitã, la Reghinũ 35, la Uiõra 50, pe la Deva 60—70 stãngini; loculũ, unde pãrãsesce hotarulũ Transilvaniei, este celũ mai josũ situatũ punctũ alũ nostru, abia 140 m. preste nivoulũ mãrei. Valea Mureșuluĩ a fostũ totdeuna cale însemnatã de comunicație. Pe vremea Romanilorũ șosẽua, ce venia dela Ulpia-Traianã, trecea Murẽșulũ pela Uroiũ

și apoi mergea pe Murășu în susu la Apulum și de acolo mai departe până pe la Deda, unde i se cunoscă încă urmele.

Acum pe valea lui se află începându din Giurgeu șosea, ear dela Reghinu în josu cale ferată. Pe țermii lui, de ambele părți suntu aședate 131 de localități, între cari mai multe orașe.

Murășulă, după-ce ese din Giurgeu, curge totu prin ținuturi locuite de Români; pe țermii lui trăescă mi de Români, cari cultivă în sudorea feței țérinele de pe văile lui, și pentru aceea elu este unu riu iubită alu poporulu nostru, căruia elu îi spune adesea tainele inimei, mestecându-lu cu dragu în cântecele sale, precum :

„Dute doru cu Murășulă,

„Nu-mă mai rupe sufletulă,

și

„Murășu, Murășu, apă lină,

„Treci-mă 'n țără străină,

séu

„De-ai fi Murășu vorbitoru,

„Precum ești de mērgătoru;

„Eu, Murășu, te-ași întreba

„N'ai vēđutū pe bădița? ș. a.

Terminându astfel cu Murășulă, se cercetămū unele din văile sale laterale și anume se începemū cu Arieșulă.

Arieșulă este celū mai de frunte și mai mare riu alū Munțilorū-Apuseni, însemnatū din mai multe puncte de vedere. Dintre riuurile nōstre mai mari, afară de riulū Sebeșulu, elu e singurulă, care aprópe în întregū cursulū seu este riu de munte, curgēndū totū printre munți și numai puținū la țără. Pe țermii lui locuescū aprópe numai Români, în părțile de susu țopi și moți, fórte interesanți din punctū de vedere etnograficū; în nēsipulū alviei sale se află prafū de aurū, ear în privința frumseții, a tablourilorū romantice, a pozițiunilorū pitoresci de pe valea lui, ocupă locū între cele dintăiū în Transilvania.

Arieşul se alcătuesce din două isvóre principale: Rîulūmare şi Rîulū micū, cari se împreună din susū de Cāmpeni şi în cari se adună apa celoralalte riuleţe şi păraie de munte din acestū ţinutū. Văile acestorū riuleţe sūntū dotate dela natură cu regiuni alpine de tótă frumşeţa: ele sūntū strimtorate de păreţi uriaşi de stāncă vārósă, acoperiţi cu brădet; prin multe locuri văile lorū sūntū aşa de înguste, încātū abia este locū pentru unū drumū primitivū, pe lângă care curge apa limpede ca cristalulū, cu zuzetū printre bolovani, formāndū ici-colea cascade şi bulbóce. Aici este patria ōpilorū; pe văile aceste se află satele lorū mari, împrāsciate fiă-care pe câte unū teritorū de 2—3 mile □. Astfelū este între altele Scārişóra, vestitā pentru gheţariulū ei, care în ţera nōstră este fără păreche; apoi Albaculū şi Vidra de josū, locuri cu reminiscentē istorice; mai departe loculū de frunte alū moţilorū: Cāmpeni. Vidra de josū este aşezatā pe valea Riului-Micū. Aici pe ţermulū stāng alū riului se află unū dealū cu melci de mare (amoniţi) petrificaţi.

În faţa acestui dealū, pe ţermulū dreptū, se însiră mai multe stānci, printre cari un părau de munte se aruncă din o înălţime de vre-o 20 metri la vale, şi împărţindu-şi apa printre bolovani stāncei, forméză pe lângă cascada principală mai multe cascade mērunte, oferindu-ne unulū din cele mai pitoresci tablouri.

Din josū de Cāmpeni se varsă în Arieşū valea Abrudului. Valea acēsta este de obiceiū turbure, pentru-că ea şi valea Roşiei, unū riuleţū lateralū alū ei, mână fórte multe steam-puri, cari umplu apa de nēsipū. În privinţa acēsta este interesantā cu deosebire valea Roşiei, pe care începēndū din Roşia la totū pasulū vine şteampū dupā şteampū, făcēndū unū sgomotū caracteristicū, care are asemēnare cu zurăitulū carelorū cu povară şi oferindu-ne o privelisce interesantā.

Dela Cāmpeni în josū mai romantică este valea Arieşului pe la Ofenbaia; pe aici ne tragū atenţiunea strimtori şi piscuri de stānci interesante. Astfeliu este valea strimtā a Ciórei,

apoi piscurile Bulzului Sarteşului, Colţul lui Lazară, Piatră Caprei cu peşteri mici, şi frumosul piscu Colţul Cioranului, care se înalţă ca o sentinelă uriaşă din vale şi se zăresce din depărtare. În dosul acestui colţ, între satele de munte Mogoşu şi Ponoru, se estinde o mlaştină, unde-şi are isvorul valea Ponorului, care în cursul său spre Arieşu ne presintă o raritate interesantă a naturei. Părăul Ponorului formeză un cataract de vre-o 34 m. înălţime în două intervale, şi după-ce se împreună cu valea Poienei şi valea Sécă, în cursul său spre Arieşu stându-î în cale un colosu de munte stăncosu, se vără pe sub el prin v'ro gaură seú peşteră suterană, şi eşind de cealaltă parte a lui, se varsă în Arieşu din jos de Sălciva. Acestu fenomen, precum şi împrejurimile stăncose, găurite şi spălăcite din această parte, ne aducă aminte încâtva de ţinutul stăncosu al Carstului, cu deosebire, că aici văile şi cele mai multe cõste de munţi sânt acoperite de vegetaţiune bogată, ear valea Ponorului abia are părechie pe riul Pojk în Carniola.

Gaura seú peştera pe sub munte este de vre-o 2 klm. de lungă, la intrarea riuuleţului are înălţime numai cam de unu metru, ear la capetulu din jos este de 16—18 metri de înaltă. De aici putem intra în lăuntru, dar trebuie să străbatem prin apă, dând de întunecime orbă, de cascade şi bulbóce ameninţătoare. Este greu a străbate prin această peşteră, care are mai multe încovăieturi. şi până acum n'a succésu nimenui. La eşire apa are cădere pieşişă, unde se află lazuri şi mori, cari dau un aspectu pitorescu regiunei de munte.

Din sus de Sălciva superiõră se varsă în Arieşu „părul de Granate“. Elu este unu păreu perenicu, adecă numai în timpu ploiosu are apă, alvia lui însu este interesantă. Ea este alcătuită de schisturi siliciose, cu granate, adesea de mărimea nuciloru, aşa că laturile ei lucescu la rađele sórelui şi par a fi căptuşite cu argintu. Fridwaltzky, un scrietoriu ardeleanu, a construitu în secululu trecut din granate de aici unu crucifis mare şi l'a făcutu cadou împërătesei Maria Teresia.

La Sălciva (inf. și sup.) valea Arieșului se lărgesce și ne ofere a panoramă frumoasă; spre apus și mătă-đi se grupă în semicercu piscurile și cóstele de munđi, ear spre resăritu se înalță dealungul vălei în josu păređi puternici de stâncă, pleșuvi, găuriđi și brezdađi de torinđi. Acestu părete de stâncă se continuă pe vale în josu până la puternica stâncă a Vidolmului. Acéstă stâncă minunată, privită de josu din valea Arieșului, pare a fi o uriașă cetate, cu laturı pređipișe, ca nesce zidurı verticale; din vârfulu ei avemu o privire răpitoare asupra vălei Arieșului și cu deosebire spre nordu asupra văiloru naturale din apropiere, pe carı le avemu în perspectivă, apoi asupra mai multoru piscuri până la muntele-mare.

Din susu de Burulu se varsă în Arieșu valea Ierei, celu mai mare riu lateralu alu lui; ear mai în josu Arieșulu curgându prin o vale romantică, care la tótă cotitura ne ofere panorame încântătoare, și trecându pe lângă stânci de forme bizare și fantastice, carı se înalță cu vârfulu pleșuv din verdetă pădurei, părăsesce munđi, și după limbagiulu moșiloru „ese la țera“. Acolo, unde elu 'și ia rămasu bunu dela munđi, se împreună cu elu pe partea stângă valea Hășdăđii, care curge prin vestita și cunoscuta Cheia-Turdei. Acéstă despicătură de munte, în lungime de vre-o 15 klm. și pe unele locurı abia de 4—5 m. de lată, atâtu la ambele capete câtu și în interiorulu ei, ne presintă la fie-care cotitură cele mai mărețe privelisci cu păređii ei uriași și dređi, cu deosebitele și bizarele forme de stânci, cu peșterile și crepăturile ei și cu riuletulu, care curge cu sgomotu printre bolovanı; ear decă ne luămü ostenela a ne urca susu pre crésta muntelui, pe marginea prăpăstiiloru, unde după tradiđiune se află urmele calulu lui Alexandru-Macedonu împératu și unde odinióra a fostu unu sântu locașu de călugări, o mănăstire românescă, ne vomü putea delecta privirea în una din cele mai frumoșe panorame. Spre sud și resăritu se estinde Câmpia Turdei, udată de valurile arginđii ale Arieșului, dincolo de ea se vedü șirurile nemărginite de dealurı din interiorulu țerei, și preste ele în

zarea albăstriă a depărtării, munții dela hotarulă sudică și nordostică.

Arieșulă după-ce ese dintre munți, până ce-și împreună valurile sale cu ale Mureșului, udă, formându ună mare semicercă, marginea nordică și resăritenă a Câmpiei-Turdei, numită și Pratulă lui Traiană; alvia lui spre nordă și ostă este însoțită de păreți de stânci văróse-argilóse, rîpi, cari în partea răsăriteană suntu acoperite de vii. De pe înălțimile aceste ni se presentă ună tablou frumosă și atrăgătoră.

La picioarele nóstre șerpuesce rîulă, apoi se estinde șesulă bine cultivată și împoporată cu sate, ale căroră turnuri de biserică lucescă din depărtare, spre vestă se vedă în apropiere Cheia-Turdei și munții apusenă, cu forme uriașe, spre sud se estindă șiruri de dealuri înspre valea Mureșului, ear preste ele, când timpulă e senină, se zărescă munții Făgărașului și Cibinului, perduți în ceta.

Pe Pratulă lui Traiană, se dice, că s'a oștită împăratulă Traiană cu Daci: pe elă s'aă ținută multe diete ale țerei Transilvaniei, și aici a fostă ucisă mișelesce eroiculă domnă ală Româniloră, Mihaiă Vitézulă, 1601.

Pe Arieșă mai înainte umblău plute; acum plutăritulă a încetată, și se plutescă pe elă numai cu bucata lemne de focă și de edificii la ferestreulă erarială dela Turda. Pe țermulă seu stângă este construită în munți o șosea bună, care este una dintre cele mai însemnate căi de comunicație a moșiloră spre lăuntrulă țerei; pe șoséua acéta vedemă adese venindă pe valea Arieșului în josă spre țeră caravane întregi de căruțe, încărcate cu donițe și ciubere, seú caí cu donițe și cercuri în spinare, și earășă căruțe de moți încărcate cu bucate, mergendă spre casă, pe riu în susă: tablouri pitoresci, cari daú vioiciune peisagiuriloră frumoșe de pe valea rîului nostru. Totă asemenea ni se presentă pe țermi Arieșului și alte tablouri idilice. Ici coela vomă vedea câte ună omă spelandă cu diligență nésipă pe țermulă rîului; acestia suntu alegătorii de aură. Este sciută lucru adecă, că multe din rîurile nóstre

conțină în nésipulă alviei loră prafă de aură. Cele mai bogate sântă în privința acésta Arieșulă, Valea-Abrudulă, Ampoiulă, Crișurile, Streiulă, Cibirulă, Sebeșulă, părăulă Piauulă etc. Alesulă aurulă din rîurile năstre s'a esercitată din timpurile cele mai vechi; Romanii încă saă ocupată cu elă. Alvia Arieșulă mai bogată în prafă de aură este între Cămpeni și Sălciva.

Dela valea Arieșulă spre sud și sudost, ramurile și piscurile ostice ale Munților-apusenă, cari se întindă spre valea Mureșulă, sântă compuse în parte esențială, ca și munții de pe valea Arieșulă, din stânci de pétră vărăsă (calc), și astfelă părăiele și riulețele, ce străbată prin ei spre Murăș, aă alcătuită prin eroziune în mai multe locuri strimtori și chei de munte interesante. Pe văile loră, împresurate de munți păduroși, dămă de locuri stâncose cu peșteri și cascade frumoșe, de strimtori pitoresci și de stânci singuratice și de forme curioșe, cari ne atragă atențiunea. Astfelă este Valea Geogelulă (Mogoșulă), care pe cursulă seă superioră are multe parti stâncose pitoresci; pe la Remeși se află pe acéstă vale o strimtoră, numită Cheiă; aici părăulă este strimtorată de stânci, de o lungime de 1 km., așa că nu este locă nici pentru o potecă pe șermulă lui. Cheia are părăți înalți, stâncosi, încungiurați de munți cu păduri, printre cari curge spumegândă părăulă. Ea ne ofere ună peisagiu de munte frumosă, care mai surprindătoră este la ună locă, unde stâncile de ambele laturile sântă împreunate susă prin o boltitură, formândă astfelă o pórtă naturală frumoșă.

Asemenea strimtoră se află și pe valea Galdei, din josă de satulă Întregalde, cu părăți prețipiși și îngustă încâtă când apa e mare, drumulă ce trece prin ea, e năpădită de apă, și comunicația se întrepuce.

Asemenea strimtori pitoresci se mai află la Galda de susă, și pe părăulă Cetei, care se varsă în valea Galdei. Locuitorii acestoră văi, când năvăliaă asupra loră cete vrăjmașe, închideaă cu iezături artificiale aceste strimtori, ear când se

apropia vrășmașului, apeii adunate astfel îi dedea curs liber, cauzându în modul acesta o esundare, care inneca sevă silia pe agresorii să părăsescă ținutul. În Cheia Intregaldelor, la locul numit „Móra-turcului“, se spune, că în modul acesta a fost înneacă o cetă mare de turci; săpăturile, ce se vedă în părăi de ambe laturile, se dice, că arată locul unde a fost ieșătura.

Pe valea Ampoiului, pe care se află a două cale de comunicația însemnată a munților apusenii în internul țerii, se nalță stânci de forme interesante. Astfel sânt stâncile dela Trimpoiele, și mai în jos altele pe la Poiana, unde una are o așa de mare asemănare cu restul unei cetăi, încât poporul a numit-o „Cetatea țineloru“.

De pe unele piscuri, aflătoare în regiunea acestor rîulețe și părăie, ni-se deschide privire largă, presentându-ni-se panorame încântătoare. Astfel de pe latura sudică a piscului „Dealul Jidovilor“, din valea Ampoiului, de lângă Zlatna, avem o privire frumoasă asupra muntelui Vulcan și cu deosebire asupra ținutului băieșilor, spre Sécărămb și Zarand. Privirea cea mai mărăță și sublimă o avem de pe vârful muntelui Pétra Cetei, un munte de formă bizară, aflătoriu între valea Gioagelului și valea Galdei, a căru parte sudvestică se alcătuesce din trei piscuri de formă piramidală. De pe vârful ei vedem în apropiere piscurile Piatra Caprei, Peșul, Colțul Trascăului, apoi stâncile de calc în parte pleșuve din munții Trascăului și ai Bedeleului, până pe la Muntele-mare; spre ost și sud ne sta deschise privirea valea lată a Murșului și a văilor laterale, cu sate dese și cu orașele Alba-Iulia și Aiudul, apoi șirurile nesfârșite de dealuri și văi, mărginite în semicerc de munții hotarnici, începându dela munții Hațegului, până la munții Barsei, apoi Arghita, munții Rodnei și Țibleșului, o perspectivă mărăță a unei părți însemnate a Transilvaniei.

Asemenea panoramă sublimă ni se ofere și de pe muntele Peș.

Privindū de pe acești munți spre ostū, vomū observa, că ramurile vestice ale Arghitei se micescū și se prefacū în șiruri de dealuri și coline, estindēndu-se până în valea Murēșului. Acestū ținutū delurosū și forte roditorū este udatū de douăe rīuri mai mari, anume de Tērnava-mare și mică. Ele, afară de o mică parte aprópe de isvorū, aū cursū linū și peisagiuri dela țeră formate de dealuri și coline, cari deși în multe locuri ne aparū plăcute și atrăgētóre, nu se potū amēsură cu mărețele peisagiuri, ce le aflămū pe văile rīurilor de munte.

Unū tablou pitorescū de țeră din cele mai plăcute ni se înfățișeză pe Tārnava-mare la Sighișóra. Orașulū așezatū în parte pe culmea unei coline cu zidiri, turnuri și alte resturi de întărituri vechi, este încungiuratū de dealuri, acoperite cu păduri, vii și pometuri, printre cari șerpuiesce Tērnava, prin o vale bine cultivată, ear spre ostū, în ceața albastriă a depărtărei se zărescū piscurile împunētóre ale Arghitei.

Lăsândū la o parte văile Tērnavelorū și trecēndū pe lângă rīulū Sebeșului și pe lângă alte rīulețe laterale ale Murēșului, sē ne îndreptāmū privirile spre colțulū sudvesticū alū Ardealului, unde Streiulū 'și varsă valurile sale arginții spre Murēșū. Aici se estinde unū ținutū romanticū, dotatū dela natură cu multe bogății și cu cele mai interesante rarități și frumseți naturale. În mijloculū lui se estinde unū șesū sēu o vale, de formă ovală, încungiurată de trei părți de dealuri și munți puternici, prin cari dāmū de piscuri interesante, de peșteri și strimtori de munte, de stānci pitoresci, de pasuri cari străbatū prin ei în țerile vecine, de isvóre, cascade și lacuri de munte cristaline, ear în sinulū pāmēntului de bogății imense de ferū și cărbuni de pétră, și tóte aceste aședate într'o amestecătură poetică caprițiosă, formândū cele mai variī și romantice tablouri.

Unde natura s'a arētatū atâtū de darnică cu podóbele sale, omulū încă 'și are partea sa în alcătuirī mărețe. Pe aici aū saltatū veselū după tradițiune ținele lui Arghirū crăișorulū; pe aici aū trăitū grozaviī uriași, dintre cari unulū așa

se povestesc, aruncându unu feru de plugu dupa unu altulu, cu care traia in dusmanie, a retezatu din intemplantare verfulu unui munte, si s'a facutu Retezatulu de adi. Apoi au urmatu luptele intre doi uriasi aievea: intre Traian si Decebalu, personificarea fidelă a doue popore marete; urmele despre alcaturile lor si cu deosebire ale Romanilor le aflamu in abundanta: la Grădiște, la Demsuşu, Călanu ş. a., ear din timpul cavalerismulu si alu resboieloru cu Turcu, ni-au ramasu ruine de turnuri si de cetati cavaleresci, cum este cetatea Colţulu, si cu deosebire frumoasă cetate a Hunedorei, cu temeliile puse acum suntu 400 de ani de marele barbatu Ioanu Huniade, ai carui urmaşi traiescu pana adi in Zăicani la Porţa de feru si suntu Romani, si asa pana la alcaturile din zilele nostre, baile de feru si cele de carbuni din valea Jiuriloru si cu deosebire calea ferată, ce duce din valea Streiulu in valea Jiuriloru, facuta cu cea mai mare maiestria dintre tote caile nostre ferate.

Astfelu ni se infatiseza Tera-Hategulu.

Ea este udata de a latulu ei de Streiu, care curge spre nord. Pe cursulu superioru alu lu se estinde o regiune cu multe si interesante partii romantice. Astfelu este pe termulu stangu, partia de stanci Piatra Şipotulu, cu stanci faramate ici-colea in bucati, cu grupe de arbori si mici cascade, amestecate tote in disordinea cea mai mare. Mai in josu Streiulu curge prin o vale ingusta, strimtorata de pareti pretipisi de stanca, ear la Petros ese dintre dealuri si spala marginea nordostica a Valei-Hategulu. De aci in josu elu este insoţitu de calea ferata. In stanga ne ofere o privelisce interesanta Măgura-Banulu, cu stancile sale in forma de vechi-ruine. Terasale, ce hotarescu valea spre sud, ne marginescu vederea, numai pe cate o vale laterala ni se deschide privelisce mai departata, spre grupa Retezatulu. Cu catu insu inaintamu la vale, cu atat cerculu vederii ni se largesce, si pe la Sub-Cetate ni se presinta cea mai incantatoare panorama. Aici se afla statiunea Hategulu, langa care se inalta dealulu Orlea, pe verfulu caruia se afla unu vechiu

turnă, numită „Turnul lui Vecelă“. De pe Orlea vedemă spre sud estindându-se frumoasa vale a Hațegului, acoperită cu sate, brezdată de riulețe și păraie, ce grăbescă spre Streiū, și încungiurată de o cunună frumoasă de munți. Între acestia munții Hațegului ni se presintă în tótă grandiositatea lor, în mijlocă cu piramida ciuntată a Retezatului. Spre nordă pri-virea ne petrunde în valea largă a Streiului, până spre Murășă.

(Va urma).

DIN CRONICA LUNARĂ.

Necrologă. La 17 Octobree n. a. c. reposă la Saraseu, în sinulă familiei sale, *baronésa Elena vėd. Vasiliu Popă*, după îndelungate și grele suferințe, în etate de 61 ani. La jalea nobilei familiei se asociéză totă Românulă de bine, căci adormita în tótă privința a fostă o femeie de modelă. Asociațiunea transilvană va onora memoria defunctei alătorea cu memoria distinsului ei soță *Vasiliu Baronă de Popă*, carele într'ună șiră de trei periode a fostă zelosulă ei președinte. Fiă-le țerâna ușoră și memoria binecuvântată!

Rectoră ală universității din Bucuresci, în loculă Dluă *Al. Orescu*, care s'a retrasă la pensie, a fostă alesă la 18/30 Octobree a c. dlă *Titu Maiorescu*.

Pensionată română în Viena. D-na *Sofia Vladă n. Rădulescu* din Lugojă anunță deschiderea ună internată familiară în Viena pentru fetițele române dela etatea de 15 ani în susă, cari voră petrece acolo pentru perfecționarea loră în sciințe și arte. Conversațiunea va fi, după dorința, în limba maternă (română), germană seă francesă.

BIBLIOGRAFIĂ.

Protocolulă adunărei generale a două a *Reuniunei învățătoriloră români greco-orient. din diecesa Aradului*. Editura Reuniunei, tipografia diecesană Arad, 1892.

XVI-a Programă a gimnasiului publică gr. or. română din Bradă pe anulă 1891/2, publicată de *Georgă Părău*, directoră gimnasială prov. Cuprinde: ună tractată despre Mironă Costină, elaborată de prof. Dr. *Pavelă Oprișa*, și sciri scolastice de directorulă gimnasială. Sibiuă, tiparulă tipografiei archidiecesane, 1892.

Povestiri. Alese și întocmite de *Petra-Petrescu*. Brașov, tipogr. A. Murășianu, 1892. Colecțiunea cuprinde 17 povestiri, din cari 11 după distinsul autor rusesc contele *Leo Tolstoi*, dar toate fără deosebire de un cuprins interesant și instructiv, care culminează în idealul etice creștine. Recomandăm plăcuta scriere de 300 pagini atențiunii familiei române.

Carmen Sylva: Neagoe Basarab și Meșterul Manole, Carmen Sylva și Români, de * (Delavrancea.) București, 1892.

PARTEA OFICIALĂ.

Nr. 321/1892.

Procesul verbal

al comitetului Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român, din ședința dela 15 Octombrie n. 1892.

Președinte: Dr. Il. Pușcariu vice-preș., Membrii prezenți: Z. Boiu, I. Hannia, I. V. Russu, P. Cosma, I. Papiu, I. G. Popu, Nicanoru Frateșu, controlor, Dr. C. Diaconovich, Mateiu Voileanu, Gh. Candrea, cassaru. Nicolau Toganu, bibliotecaru. Dr. A. Francu, secretaru II.

Notaru: Dr. I. Crișianu.

Nr. 106. Vice-președintele Asociațiunii d-lu Dr. Il. Pușcariu, arata, ca președintele Asociațiunii, d-lu G. Barițiu, nesimțindu-se bine în timpul din urmă cu sănătatea, ca afacerile Asociațiunii să nu sufere amănare, l'a invitat să concheme densusul acesta ședința; salutându apoi pe membrii noi ai comitetului, aleși în adunarea generală din urmă, declară ședința deschisă.

— Spre sciință.

Nr. 107. Secretarul prezintă procesele verbale ale adunării generale a XXXI, ținute la 15/27, și 16/28 Augustu a. c. în Sibiu, raportându, ca prin conclusul numitei adunări din ședința a II. pt. prot. 19 s'a alesu comitetul Asociațiunii pe unu nou periodu de 3 ani, și anumitu:

a) Președinte: George Barițiu;

b) Vice-președinte: Dr. Ilarionu Pușcariu;

c) Membri ordinari: Zacharia Boiu, Ioanu Hania, Iosifu St. Șuluțiu, I. V. Russu, Partenie Cosma, Ioanu Papiu, I. Popu de Galați; Nicanoru Frateșiu, Baronu Davidu Ursu, Dr. Cornelu Diaconovich, I. Crețu, Leontinu Simonescu.

d) Membrii suplenți: Onoriu Tilea, Mateiș Voileanș, Dr. Ioanș Crișianș, Dr. Amosș Frâncu, Gherasimș Candrea, Nicolaș Toganș,

e) Oficiali: Secretaru I. Zacharia Boiu. Secretaruș II. Dr. Amos Frâncu. Cassaruș: Gherasimș Candrea. Controloruș: Nicanoruș Frateșș. Bibliotecaruș: Nicolaș Toganș. (Ex. Nr. 306/1892).

— Spre sciinșă, cu aceea, că alegerea președinșilor s'a notificatuș locuriloruș mai înalte, conformș prescrișeloruș Ș-luș 11 din statute, ear cei aleși au fostuș însciinșăți despre alegerea lorș.

Asupra celorlalte concluse speciale din procesele verbale prezentate, comitetuluș va reveni în cea mai deaprobeș ședinșă a sa.

Nr. 108. În legătură cu cele cuprinse la punctuluș precedentș, și avênduș în vedere, că anulș budgetaruș alș Asociașionei e anulș solarș, și că întrêgă gestiunea Asociașionei sê întêmplă după acestș anulș; avênduș în vedere și praxa observată dela introducerea anulș solarș în afacerile Asociașionei:

— Comitetuluș enunșă: că noiș funcționari ai Asociașionei transilvane își vorș începe activitatea totdeauna cu 1 Ianuarie, ce urmêză după adunarea generală, în care au fostuș aleși.

Nr. 109. Revenindș asupra raportuluș prezentatuș de delegatulș comitetuluș în afacerile școlare, dlș George Barișiuș, despre activitatea școlei civile de fete a Asociașionei în decursuluș anulș școl. 1891/92, (veđi procesuluș verbalș alș comitetuluș dela 16 Iuliu a. c. p. prot. 89), în care raportuș d-nuluș G. Barișiuș, mulțemindș pentru încrederea, ce s'a pusș întrênsuluș, sê rógă a i se primi abđicerea dela funcșionea de delegatuș:

— Comitetuluș recunoscêndș zeluluș și abnegașionea, cu care dlș președinte George Barișiuș a provêduștuș oficiuluș de delegatuș în trecutș, și că acestș oficiu a fostuș în mânilor cele mai bune, rógă pe dlș George Barișiuș, sê binevoiască a fi și în viitorș delegatulș comitetuluș în afacerile școlare.

Nr. 110. Direcșionea școlei civile de fete a Asociașionei prin hârtia dto 12 Septemb. a. c. Nr. 18 presentă spre revisiune protocoluluș conferinșei corpuluș didacticș dela 3 Septembrie a. c.

Din protocoluluș subșternutuș sê vede:

a) că înscrișerile la școlă s'auș începutuș în 1 Septembrie, fiindș la datuluș conferinșei înscrișe 28 eleve, dintre cariș interne 23; 5 eleve interne frecuentêză școlă elementară a reuniunei femeilorș;

b) că la 3 Septembrie s'aș ținutuș esamenuluș de primire, pe basa căruia s'auș primituș douê eleve în clasele școlei civile;

c) că la 5 Septembrie n. s'auș începutuș prelegerile regulatuș;

d) că cele dispuse de On. Comitetă cu privire la reactivarea cursului complementar s'au luată spre sciință; corpulă didactică și-a rezervată a reveni asupra acestei afaceri în proxima conferință;

e) că învățătorea pentru lucrulă de mână a fostă însărcinată a face propuneră relative la mijlăcele de învățămētă pentru de-semnă, cari ară fi a se procura;

f) că deocamdată se susține planulă de ore din trecută, rămânēdă a se statoră definitivă după deschiderea cursului complementară;

g) ordinariă claseloră pentru anulă scolară curgătoră sântă; în classa I. Eugenia Trifă, în classa II. I. Popovică, în classa a III. Elisa Nasta, în classa IV. Dr. V. Bologa. (Ex. Nr. 300/1892).

— Cuprinsulă protocolulă subșternută se ia cu aprobare spre sciință.

Nr. 111. Direcțiunea școlăi civile prin hărtia dto 12 Sept. a. c. Nr. 19 subșterne spre revisuire protocolulă conferinței corpulă didactică dela 9 Septembrie a. c. Din protocolulă subșternută se vede :

a) că revenindă asupra cursulă complementară, corpulă didactică ia spre sciință reactivarea aceluia și se angagăză la provederea învățămētulă întrēnsulă; avēndă însă în vedere, că fiindă starea corpulă didactică actuală cea minimală după lege, acesta numai cu greu pōte se provadă în modă corēspunđetoră învățămētulă și numai în cursurile ordinare, se rōgă:

1. ca On. Comitetă, avēndă în vedere prescrișele §-lui 9 litera a) din statutulă de organizare, se mai institue o putere didactică la școlă nōstră, și intru câtă s'ară putea încă în decursulă acestui anulă; prin acēsta s'ar face posibilă provederea corēspunđetore a învățămētulă atâtă în cursurile ordinare, câtă și în cursurile complementare dela școlă civilă prin puterile didactice ordinare ale școlăi;

2. ca On. Comitetă, reflectāndă la cele cuprinse în §. 6 al. 1 și 2 din regulamentulă pentru cursulă complementară, se binevoiască a vota diferiteloră puteri din corpulă didactică, cari s'au angagiată la provederea învățămētulă din cursulă complementară, câte o remunerațiune ore care pentru servițiile, ce le voră presta până la întregirea corpulă didactică prin o nouă putere; și

3. On. Comitetă se numēscă deocamdată pentru provederea lucrulă de mână în acestă cursă, pe basa §-lui 5 al. 2 și §. 6 al. 1 din regulamentulă numită, o persōnă afară de corpulă didactică; căci puterea didactică ordinară este astfelă angagiată în cursurile

ordinare, încâtău îi e cu neputință a provedea aretatulă obiectă și în cursulă complementară;

b) Obiectele, ce se voră propune în cursulă complementară, sântă pre lângă studiulă Religiunei:

1. Limba română (2 óre pe săptămână);
2. Limba maghiară (1 órá);
3. Limba germană (1 órá);
4. Limba francesă (1 órá);
5. Matematica, maí alesă Comptabilitatea, (1 órá);
6. Istoria cu Geografia (3 óre);
7. Pedagogia de casă (1 órá);
8. Economia de casă (2 óre);
9. Fisica (1 órá);
10. Lucrulă de mână (6 óre);

În legătură se presentă hârtia domnișórei Maria Romană dto Sibiiú 13 Septembre a. c., în care cere, ca la casă de trebuință comitetulă se reflecteze la servițiile dênsei, câtă pentru provederea lucrulă de mână în cursulă complementară ală șcólei Asociațiunei.

Totă în legătură raportéză direcțiunea șcólei, că avéndă în vedere timpulă înaintată și împrejurarea, că dacă lucrulă de mână în cursulă complementară ară remânea maí îndelungată neprevédută, acésta ară fi în detrimentulă șcólei, direcțiunea în conțelegere cu Dlă președinte ală Asociațiunei, a concređută provederea numitulă învătăméntă domnișórei Maria Romană, cu reserva, ca On. Comitetă să se pronunțe ulterior în afacere (Exh. Nri. 301 și 302/1892).

— Cuprinsulă protocolulă subșternută se ia în genere spre sciință.

Ce privesce cererea corpulă didactică, relativă la instituirea unei noue puteri, comitetulă ține afacerea în evidentă și o va resolví câtă se va putea maí curéndă.

În ce privesce cererea relativă la remunerarea puteriloră ordinare angageate în cursulă complementară, comitetulă votéză învătătoriloră Dr. V. Bologa și I. Popovicí și învătátórei Eug. Trifú câte o remunerațiune de 100 fl. pentru anulă scolară curentă.

Ce privesce lucrulă de mână, comitetulă aprobândă pașii întreprinși de direcțiune, numesce pe domnișóra Maria Romană, care are o cualificațiune deplină coréspundétóre pentru lucrulă de mână, de instructoră provisoră pentru anulă scol. curentă 1892/93 pentru acéstă obiectă în cursulă complementară, avisându-í o remunerațiune de 200 fl. Remunerațiunile votate se voră solví din taxele întrate dela elevele cursulă complementară, și întru câtă nu s'ară ajunge din alte mijlóce ale Asociațiunei.

Nr. 112. Direcțiunea școlii Asociațiunei, cu provocare la în-sărcinarea primită prin concludulă comitetulă dto 16 Iulie a. c. Nr. 183, propune: ca instruirea elevelor școlii în musica vocală să se concrédă pentru anul școlar curenț, Dlu prof. G. Dima, care s'a declarat că va primí asupra-și provederea numitulă obiectă în 4 ore pe săptămână, votându-și pentru ostenelă o remunerățiune de 200 fl.

Direcțiunea scolară raportéză mai departe, că vedëndu înaintarea timpulu, pentru ca învțământulă să nu sufere scădere, dēnsa a introdus, după o conțelegere luată cu Dlu președinte ală Asociațiunei, pe Dlu G. Dima în școlă, în așteptarea, că On. Comitetul va aproba ulteriormente acēstă dispozițiune. (Ex. Nr. 294/1892).

— Aprobândū dispozițiunile luate de direcțiune cu privire la provederea musicei vocale, comitetulă adóptă întocmai propunerile aceleia, numindū de instructorulă obiectulă numitū pentru anul școlar 1892/3 pe Dlu profesorul G. Dima și avisându-și pentru servițiile sale, o remunerățiune de 200 fl., carī se vorū solvi din cruțările budgetulă școlii pro 1892/3.

Nr. 113. Direcțiunea școlii prin hărtia dto 14 Octobree a. c. Nr. 20 subșterne cu recomandare cererea Dlu Dr. Sofronia Comșa, medicul, pentru unū stipendiul pe sēma fiicei sale Mărióra, elevă internă la școlă civilă. (Ex. Nr. 318/1892).

— Fiindū deocamdată ocupate tóte stipendiile, de carī dispune Asociațiunea, cererea de față nu se póte considera.

Nr. 114. Dlu Constantin Popoviciu, notarul în Sadu, cere unū ajutorul pe sēma fiicei sale Valeria, elevă adăpostită în internatulă școlii civile. (Ex. Nr. 291/1892).

— Fiindū deocamdată ocupate tóte stipendiile, cererea de față nu se póte considera.

Nr. 115. Dlu Pompiliu Piso, proprietarul în Sēcărēmbu, cere unū stipendiul pe sēma fiicei sale Silvia, elevă internă a școlii civile. (Ex. Nr. 281/1892).

— Fiindū deocamdată ocupate tóte stipendiile, cererea presentă nu se póte considera.

Nr. 116. Direcțiunea școlii Asociațiunei prin hărtia dto 15 Octobree a. c. Nr. 27 subșterne spre revisuire protocolulă din conferința dela 8 Octobree a. c. a corpulu didacticul.

Din protocolulă subșternutulă se vede:

a) că eleve s'aū înscrisu cu totul 80, dintre carī 13 la cursulă complementarul; numērulă elevelor interne e 53, din aceste 6 eleve frecuentéză școlă elementară a Reuniunei femeilor române din Sibii;

b) starea morală a elevilor, precum și sporul în studii sînt deplin mulțumitoare, deși învățămîntul a întîmpinat greutăți din cauza numărului însemnat al elevilor, venite de nou;

c) că la dispozițiunea luată de direcțiune membrul Dr. V. Bologa a elaborat un proiect pentru un nou plan de ore, care se adoptă întru toate și din care se subșterne aici spre orientare un exemplar. (Ex. Nr. 320/1892).

— Cuprinsul protocolului substernut se ia cu aprobare spre știință.

Nr. 117. Domnul Ioan Hațegan, vice-protopop în Dergea, cu provocare la însărcinarea primită din partea acestui comitet: de a face tot posibilul pentru constituirea nouînființatului despărțemînt XIX (Gârbău) al Asociațiunii transilvane, arată, că pre lângă totă bunăvoința îi este preste puțină a satisface însărcinării primite, și acesta din lipsa de membri; dnul Hațegan e de părere, ca despărțemîntul acesta să se desființeze, și comunele respective să se alătore la despărțemintele vecine: a Dejului, Selagiului și Clujului. (Ex. Nr. 168/1892).

— Raportul d-lui I. Hațegan se ia cu părere de reu la cunoscință; despărțemîntul proiectat XIX (Gârbău) se declară desființat, și comunele, cari erau s'le compună, se alătură la despărțemintele Dej, Selagiu și Cluj.

Nr. 118. Direcțiunea institutului de credit și economii „Albina” prin hîrtia dto 13 Iuliu a. c. ne transpune extrasul contului nostru curent încheiat cu 30 Iunie a. c. cu un sold de fl. 2307.07 în favorul Asociațiunii. (Ex. Nr. 175/1892).

— Spre știință; extrasul se transpune cassarului pentru a-lu asemenea cu registrele Asociațiunii și a raporta despre rezultat.

Nr. 119. Constantin Muntenescu, calfă de păpucariu din Miheșul de Cîmpia, cere un ajutor, spre a se putea face măestru și a'și putea începe meseria (Exh. Nr. 188/1892).

— Nedispunîndu Asociațiunea de mijloce cu asemenea mențiune, cerererea păpucariului Muntenescu nu se pôte considera.

Nr. 120. Paul Coteț, stud. de clasa V gimnasială în Baia-mare, cere un stipendiu. (Exh. Nr. 204/1892).

— Nefind în vacanță nici unul din stipendiile Asociațiunii, cerererea studentului Paul Coteț nu se pôte considera.

Nr. 121. Gavriil Todica stud. de clasa IV. gimnasială în Bistrița și stipendiat al Asociațiunii, își justifică sporiul făcut în studii în sem. II. al anului scolar 1891/2. (Ex. Nr. 213/1892).

— Spre știință.

Nr. 122. Nicolaŭ Frăţilă, stud. de clasa III la şcôla agromică din Mediaşu, cere unŭ stipendiu, spre a-şi putea continua studiulŭ începutŭ. (Exh. Nr. 256/1892).

— Nedispunëndŭ Asociaţiunea de mijlôce cu asemenea meniţiune, cererea stud. Frăţilă nu se pôte considera.

Nr. 123. Octavianŭ Măgdaşu, învăţăcelŭ de făuriă în Dejŭ, cere unŭ ajutorŭ. (Ex. Nr. 282/1892).

— Petentele se aviséză la eventualele concurse, ce se vorŭ escrie din partea Comitetulŭ la timpulŭ seu.

Nr. 124. Constantinŭ Ciunganŭ din M. Uióră cere unŭ ajutorŭ pe séma fiului seu Calmanŭ, sodalŭ de lăcătărie. (Ex. Nr. 289/1892).

— Nedispunëndŭ Asociaţiunea de mijlôce cu asemenea meniţiune, cererea lui C. Ciunganŭ nu se pôte considera.

Nr. 125. Doamna vęd. Reou din Sibiiŭ sę rógă, ca ficele sale Elena şi Aurelia, eleve în clasa III a şcôlei civile, să fie dispensate dela solvirea didactrului pro 1892/3. (Ex. Nr. 290/1892).

— Cererea Dómnei Maria vęd. Reou se încuviintéză.

Nr. 126. Eugeniu Nicola, învăţăcelŭ de maşinăriă agricolă în Blajŭ, cere unŭ ajutorŭ. (Ex. Nr. 293/1892).

— Petentele sę aviséză la concursulŭ, ce se va escrie la timpulŭ seu din partea acestui comitetŭ.

Nr. 127. Eliseiu Mezei stud. în teolog. în cursulŭ alŭ II-lea şi ajutoratŭ din partea Asociaţiunei, justifică sporiulŭ făcutŭ în studii în sem. II anulŭ scol. 1891/2. (Ex. Nr. 303/1892).

— Spre sciinţă.

Nr. 128. Florentinŭ Corcheşu, elevŭ în şcôla de sculptură din Satulungŭ şi stipendiatŭ alŭ Asociaţiunei, justifică sporulŭ făcutŭ în studii în anulŭ scol. 1891/92. (Ex. Nr. 307/1892).

— Spre sciinţă.

Nr. 129. Magistratulŭ urbanŭ din S. Sebeşu cere a i se trimitte fôia „Transilvania“, provocându-se la împregiurarea, că fostulŭ scaunŭ alŭ S.-Sebeşului a fostŭ membru fundatorŭ alŭ Asociaţiunei. (Ex. Nr. 309/1892).

— Cererea Magistratulŭi orăşenescŭ din S.-Sebeşu se consideră, şi administraţiunea fôei sę îndrumă, a trimitte câte unŭ esemplarŭ la adresa numitulŭi Magistratŭ.

Nr. 130. Dnulŭ Ioanŭ Simionaşiu, asesorŭ la sedria orfanală de comitatŭ şi directorŭ alŭ desp. VIII (Deva), cere unŭ stipendiu

pe s $\acute{e}$ ma nepotului seu Luca Filipașu, stud. de clasa I. reală în Deva, (Ex. Nr. 310/1892).

— Nefiind $\acute{u}$ în vacanță nici unul $\acute{u}$ din stipendiile Asociațiunei, cererea dlui Simionașu nu p $\acute{o}$ te fi considerată.

Nr. 131. Direcțiunea institutului de credit $\acute{u}$ și economi $\acute{a}$ „Albina“ în Sibii $\acute{u}$ prin h $\acute{a}$ rtia dto 8 Octob $\acute{r}$ e a. c. Nr. 21231, ne însciint $\acute{e}$ z $\acute{a}$, c $\acute{a}$ pe basa decisiunei tribunalului reg. din Sibii $\acute{u}$ Nr. 5030 din 15 Septemb $\acute{r}$ e a. c., prin care acțiunea institutului „Albina“ Nr. 1617 fost $\acute{a}$ a reposatului canonic $\acute{u}$ gr. cat. din Lugoj $\acute{u}$ Matei $\acute{u}$ Kiss și cedat $\acute{a}$ „Asociațiunii“ prin executorul $\acute{u}$ testamental $\acute{u}$ Ioan $\acute{u}$ Boroșu, ca perdut $\acute{a}$, s'a amortisat $\acute{u}$, numita direcțiune a extradat $\acute{u}$ tot $\acute{u}$ sub acel $\acute{u}$ num $\acute{e}$ r $\acute{u}$ alt $\acute{a}$ acțiune pe numele Asociațiunei, care se transpune comitetului dimpreună cu talonul $\acute{u}$ și cu cuponul $\acute{u}$ pro 1892, care va expira la 1 Iulie 1893; aceeași direcțiune ne încunoscint $\acute{e}$ z $\acute{a}$, c $\acute{a}$ a rescump $\acute{e}$ rat $\acute{u}$ totodat $\acute{a}$ 5 cupon $\acute{i}$ înc $\acute{a}$ în vig $\acute{o}$ re pro 1888—1892, în suma totală de fl. 56, din care s'a $\acute{u}$ detras $\acute{u}$ speșele efective ale avocatului pentru esoperarea amortis $\acute{a}$ rei cu 10 fl. 83 cr. și taxa și timbrul $\acute{u}$ transcrierei cu 2 fl. 32 cr.

În fine numita direcțiune ne încunoscint $\acute{e}$ z $\acute{a}$, c $\acute{a}$ dl $\acute{u}$ avocat $\acute{u}$ Dr. O. Russu, care a esoperat $\acute{u}$ amortis $\acute{a}$ rea, nu pretinde dela Asociațiune nici un $\acute{u}$ onorar $\acute{u}$ pentru lucrul $\acute{u}$ seu, ci suma detras $\acute{a}$ de 10 fl. 83 cr. constitue numai speșele sale efective, anticipate dela sine pentru timbru și taxe de publicațiunii (Ex. Nr. 311/1892).

— Încunoscint $\acute{e}$ rea On. Direcțiunii a institutului „Albina“ se ia spre plăcut $\acute{a}$ sciint $\acute{a}$, mulțemindu-se Dlui Dr. O. Russu pentru prevenirea, cu care a binevoit $\acute{u}$ a servi intereselor $\acute{u}$ Asociațiunei, și pentru generositatea, ce o a dovedit $\acute{u}$, renunț $\acute{a}$ nd $\acute{u}$ în favorul $\acute{u}$ Asociațiunei la onorarul $\acute{u}$, ce- $\acute{i}$ compete pentru lucrul $\acute{u}$ seu.

Nr. 132. Vice-comitele comitatului Turda-Arieș $\acute{u}$ prin h $\acute{a}$ rtia dto 15 Septemb $\acute{r}$ e a. c. Nr. 11092/423 ex. 1890 ne încunoscint $\acute{e}$ z $\acute{a}$, c $\acute{a}$ dreptul $\acute{u}$ de m $\acute{o}$ r $\acute{a}$ al $\acute{u}$ Asociațiunei transilvane pe r $\acute{i}$ ul $\acute{u}$ Arieșului mic $\acute{u}$ în comuna Vidra de sus $\acute{u}$ dela Avram $\acute{u}$ Iancu, s'a înprotocolat $\acute{u}$ în regulă. (Ex. Nr. 313/1892).

— Spre sciint $\acute{a}$.

Nr. 133. Se present $\acute{a}$ raportul $\acute{u}$ casarului Asociațiunei, a dlui Gherasim $\acute{u}$ Candrea, despre spoitul $\acute{u}$ și reparaturile înț $\acute{r}$ oduse, la îns $\acute{a}$ rcinarea primit $\acute{a}$ din partea comitetului, la edificiul $\acute{u}$ ș $\acute{c}$ olei Asociațiunei. (Ex. Hr. 316/1892).

— Raportul $\acute{u}$ presentat $\acute{u}$ se transpune spre censurare și colaudarea celor $\acute{u}$ efeptuite unei comisiunii în pers $\acute{o}$ nele dnilor $\acute{u}$ I. St.

Șulutu și L. Simonescu, cari voru avea a raporta la timpulū seu despre starea lucrului.

Sibiiū, d. u. s.

Dr. **Harionū Pușcariū** m. p.
vice-președinte.

Dr. **I. Crișianū** m. p.

Verificarea acestui procesū verbalū se concrede d-lorū:
Ioanū Papiu, I. Russu, Partenie Cosma.

S'a cetitū și verificatū. Sibiiū, în 17 Octobre 1892.

Ioanū Papiu m. p.

I. V. Russu m. p.

P. Cosma m. p.

~~DD.~~ DD. autori, cari aū concursū la premiile literare publicate în Nr. 1 alū „Transilvaniei“ din 1891, cu scrierile următoare:

1. Scrierea „Economia noastră după comasare“, cu motto „Gutta cavat lapidem“ etc.
2. Scrierea „Igiena copilului dela nascere până la anulū alū 7-lea alū etății“, cu motto „Arborele ilū plantămū pentru viitorū“.
3. „Versuri și colinde la Crăciunū, Bobotéză și S. Văsiū“.
4. „Hore, doine și balade“.
5. „Varia“.
6. „Povești populare“.
7. „Dicționarulū cuvintelorū străine și rarū folosite în alte părți“.
8. Antologieă de poesiī populare și artistice, cu motto „Arma noastră sē ne fie“.
9. Scrierea istorică cu motto „Mii și miī de ani d'arū trece“, sūntū încunoscinițați, că aceste scrieri le potū rădica din cancelaria Asociațiunei, strada morei Nr. 8, parterū, în stângă dela intrare.

Redacțiunea.

Erori. În articolulū „Numele familiare românesci“ din Nrulū 9, aū remasū sminte de tipariū:

pagina	șirulū	reu	bine
284	3	Elsa	erá
"	28	soția	soțiū
"	penultimū	Arabia	Arntia
286	11	tur	Aur
289	31	înmuitoriu	înmăritoriū
290	4	măeroniū	măcroniū
"	5	măeroiū	măcroiū
"	18	porb	probă
291	12	etc.	Ac.